

Z MÍSTA, KDE ŽIJEME 2022 | STEJNÉ PŘÍBĚHY, JINÁ JMÉNA**TÝM**

NÁZEV A ADRESA ŠKOLY: Cyrilometodějské gymnázium, ZŠ a MŠ v Prostějově
Komenského 17, 796 01 Prostějov

ČLENOVÉ TÝMU: Dora Maršálková, Lucie Tesaříková, Lucie Tylová, Magda Malá,
Martina Zimmermannová, Nikola Oříšková, Daniel Alexa

VYUČUJÍCÍ: Mgr. Jana Ligurská

DATUM SETKÁNÍ S PAMĚTNÍKEM: 22. května 2022

PAMĚTNÍK

JMÉNO A PŘÍJMENÍ PAMĚTNÍKA: Josef Jančík

DATUM NAROZENÍ: 9.7.1940

MÍSTO NAROZENÍ: Otínoves

VYBRANÝ CITÁT: „No už je to pryč, taková byla doba. Matka vždycky říkala, že pomsta patří Pánu Bohu. Ne abys ses někdy mstil ty. Co zaseješ, to sklidiš. Miluj bližního svého jako sebe samého. Odpouštět - taková byla naše výchova.“

PŘÍBĚH PAMĚTNÍKA:**Josef Jančík (*9.7.1940)**

Narodil se roku 9.7. 1940 v Otínovsi, vesnici v okrese Prostějov ležící v Dražanské vrchovině. Vyrůstal v rolnické rodině s dalšími čtyřmi sourozenci. Tatínek byl otínovský rodák, maminka se na hospodářství přivdala. Byla na rozdíl od tatínka průbojnější, a tak na úřadech vše vyřizovala ona.

V únoru 1949 vstoupil po vzoru Sovětského svazu v platnost zákon o jednotných zemědělských družstvech (JZD). Zřizování JZD uvítali především nemajetní lidé bez půdy. Hospodáři, kteří svá rodinná pole spravovali po generace, ti dobrovolně pozemky, zvířata ani stroje odevzdat družstvu nechtěli. Těm největším statkářům odmítajícím vstoupit do JZD byl majetek zkonfiskován a celé rodiny byly násilně vystěhovány do vysídleného pohraničí. Menší rolníci byli ke vstupu do JZD přesvědčováni nejrůznějšími nátlakovými metodami, které rodina pana Jančíka po mnoho let zažívala na vlastní kůži.

Jednou z metod byla nucená výměna polí. Pan Jančík vzpomíná, jak se s rodiči na svých polích nadřeli, aby z kamenité a zaplevelené půdy vytvořili úrodné pole, jak krumpáčem vykopávali pýr. Jakmile pole dostatečně zkultivovali, bylo jim družstvem zabaveno a místo něj dostali jiný úhor. Potřetí jim byl pozemek odebrán těsně před sklizní. Na poli byly brambory, oves a jetelina, JZD ale nechalo úrodu ladem. Když už začínalo sněžit, posekli Jančíkovi jetelinu a zavezli ji k obecnímu výboru, aby nepřišla nazmar. Vděku se však nedočkali. Za vstup na družstevní pozemek měla být rodina exemplárně potrestána. Pan Jančík na tuto událost vzpomíná se silnými emocemi: „Místní předseda KSČ říkal, že Jančíkovou zavřeme pro výstrahu celé dědiny. Asi tak to je, bych u toho brečel. Přijel tatraplán, sebrali matku.“ Paní Marie Jančíková byla odvezena na výslech do Prostějova. Tehdy ji před vězením zachránilo to, že měla doma malé děti, o které se musela postarat, nejmladší syn byl v té době čtyřletý. Téhož roku (1949) byl z domova násilně odvezen i strýc pana Jančíka a bratr jeho otce, pan František Jančík. Byl držen ve sklepech plumlovského zámku a přesvědčován, aby souhlasil se vstupem do družstva. Po týdnu povolil a vstup do JZD podepsal.

Rodiče našeho pamětníka však žili podle tradice „Dědictví otců zachovej nám Pane.“ Ve vesnici byli poslední, kdo nevstoupil do družstva. Hospodařili na svém, jak to šlo. Měli pole, dvě krávy, slepice a prasata. Koně odevzdali do družstva. Život jim nejvíce komplikoval tzv. kontingent, což byly povinné dodávky zemědělských produktů státu. Vysoké kvóty pro povinné dodávky a nízké výkupní ceny komodit byly noční můrou soukromých zemědělců. „Museli jsme odevzdávat i vajíčka. Dodávky se zvyšovaly, aby bylo nemožné je splnit. Rodina nás podporovala, v noci nám nosili vajíčka. Když viděli, že vajíčka dodáváme, zase dodávky zvedli. Jednou jsme museli dát i celou jalovici. Maminka doufala, že za ni budou aspoň nějaké peníze pro tři dcery na výbavu. Matka přišla s brekem, že nedostala nic, protože nejsou v KSČ.“

Hladem ale rodina netrpěla. Naučili se vyjít z toho, co vyprodukovali. Měli vlastní brambory a mrkev, z nich maminka pěti dětem vařila husté zasmažené polévky, bramboračky, mléčné polévky. Z mléka doma vyráběli máslo – děti se střídaly u máselnice, každý musel chvilku stloukat. Obilí vozili do mlýna v Soběsukách, takže měli i vlastní mouku. „Matka udělala chleba a na trakaři jsem ho vozil do pekárny. Tam na něho udělali značky. Měli jsme vždy dva velké pecny, které jsme skladovali v plátýnku. To byl výborný chleba, dlouho vydržel. Maminka pekla i výborné buchty. Až jsem byl na učilišti, poprvé jsem ochutnal salám. U nás doma se jedly jitrnice a jelita.“

Rodina Jančíkova byla v 50. letech poslední ve vesnici, která neodevzdala svá pole do JZD. Pro jejich děti končící studium na základní škole to znamenalo velké potíže při hledání uplatnění. Pan Josef Jančík vzpomíná: „Já jsem chtěl jít na zedníka. Bylo mi řečeno na odboru školství - Přesvědč rodiče, ať jdou do družstva nebo do KSČ, pak můžeš dělat zedníka. Došel jsem domů a říkal jsem, jak jsem dopadl. Že žádný zedník nebudu.“ Po základní škole byl dva roky zaměstnán v lesnictví (sázel stromky, zpracovával dřevo).

V té době byl nábor do hornictví, a tak se pan Jančík vydal do Ostravy na hornické učiliště, aby měl aspoň nějaké vzdělání. Když rubal v OKD Petřkovice antracit, byl v šachtě zavalen a utrpěl těžké poranění páteře. Bylo mu pouhých 18 let. Prožíval tehdy těžké časy. V nemocnici strávil dlouhou dobu, ležel v písku, aby se páteř nehýbala. Staraly se o něj řádové sestry, na ně moc rád vzpomíná, jak ho povzbuzovaly a dodávaly mu naději, že se z toho dostane: „Nic si z toho, Pepíku, nedělej, jednou budeš zdravý.“

Poté už na dole nedělal tak těžkou práci, pracoval půl roku na povrchu, poté komise rozhodla, že je opět schopen důlních prací. V Ostravě si našel i svou budoucí manželku. Ve 45 letech mu by přiznán invalidní důchod a vrátil se i se ženou do rodné Otinovsi.

V době, kdy pan Jančík pracoval v Ostravě a jeho otec už byl po smrti, řešila jeho matka, co dál. Aby získala běžné zaměstnání a měla klid od dlouholetých represí, na radu právníka darovala pole o rozloze 6 hektarů státu. Poté mohla nastoupit jako uklízečka do Oděvního podniku Prostějov, kde pracovala celých 20 let. V osmdesáti letech, kdy stále ještě pracovala v OP, dostala odznak „Zasloužilý pracovník podniku“ a k jejímu životnímu jubileu jí podnik poblahopřál i v novinovém článku, kde ale není žádná zmínka o předchozím období, kdy pracovala na svém jako soukromý zemědělec.

Od roku 1991 se začal kolektivizovaný majetek vracet v restitucích. Rodina pana Jančíka však své pozemky zpět nedostala, nebyly totiž dány do JZD, ale darovány státu. Na to se bohužel restituční zákony nevztahovaly.

Éru po roce 1948 pan Jančík hodnotí s pochopením. Díky životu v Ostravě a práci v dolech se seznámil s mnoha zajímavými lidmi, které by v rodné Otinovsi nepotkal. Ani zakládání JZD nevnímá černobíle. Myšlenka družstva podle něj sama o sobě špatná nebyla, špatné ale bylo násilí, kterým byli lidé nuceni do družstva vstoupit. „No už je to pryč, taková byla doba. Matka vždycky říkala, že pomsta patří Pánu Bohu. Ne abys ses někdy mstil ty. Co zaseješ, to sklídíš. Miluj bližního svého jako sebe samého. Odpouštět - taková byla naše výchova.“

KRÁTKÁ REFLEXE:

Sešli jsme se v neděli 22. května dopoledne v Otinovsi, setkání mělo probíhat na dvoře naší studentky Dorky Maršálové, která pana Jančíka, souseda ze stejné vesnice, už několikrát předtím navštívila se svou maminkou a na plánovaný rozhovor ho připravila. Náš tým dorazil z Prostějova autem p. profesorky Ligurské, po cestě se nám podařilo píchnout kolo a dojet s prázdnou gumou jen taktak. Maminka Dorky nachystala na dvoře pohoštění a pan Jančík přišel v dobré náladě. Při rozhovoru jsme natáčeli na diktafon, kameru i na mobil, takže jsme získali dostatek materiálu v rozsahu cca 80 minut, na základě něhož jsme pak mohli zpracovat příběh pana Jančíka písemně. Pan Jančík s sebou přinesl i fotografie, ty jsme si s jeho svolením vyfotili na mobil. Byl hovorný, vzpomínal na všechno možné ze svého života a my jsme se ho otázkami snažili vracet ke konkrétním událostem, které následovaly brzy po roce 1948. Nejbolestnější pro něj bylo vzpomínat na situaci, kdy jako devítiletý zažil, jak je jeho maminka odvážena z domu pryč k výslechu.

Po sepsání příběhu jsme historický kontext konzultovali s dr. Synkem a s Mgr. Jiřím Urbanem, který se v ÚSTR specializuje na téma kolektivizace v zemědělství.

SEZNAM PŘÍLOH:

Fotografie – společné rodinné foto, fotografie Marie Jančíkové při jejích 85. narozeninách, novinový článek z r. 1984, společná fotka pana Jančíka s našimi studenty z 22.5.2022, portrét pana Jančíka pořízený během besedy z téhož dne

Popisky k fotografiím (wordovský dokument se zmenšenými fotkami a popisem toho, co se na nich nachází)

